

Уляна ТИХА,

orcid.org/0000-0002-2104-1392

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри англійської філології

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) *tykha07@gmail.com*

Наталія КУРАВСЬКА,

orcid.org/0000-0002-3069-9241

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри англійської філології

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) *natalia.kuravska@gmail.com*

АЛЮЗИВНО-ЦИТАТНИЙ ВИМІР ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Постмодерністський художній текст базується на загальній орієнтації на інтертекстуальність, цитатність, фрагментарність, жанровий і стилевий еkleктизм, лінгвостилістичне експериментування. Він є відкритим гетерогенним конгломератом, в якому відбувається конструювання художніх кодів постмодернізму, одним з яких є інтертекстуальність – співіснування в одному прозовому тексті двох або більше текстів. Активна роль в інтерпретації художніх задумів належить читачу-інтелектуалу, який здатний розгадати пазл інтертексту. Мета статті полягає в розкритті інтертекстуальності як основного текстотвірного механізму постмодерністського роману й дослідженні алюзії й цитації як лінгвостилістичних засобів вираження інтертекстуальності.

Матеріалом дослідження слугували британські постмодерністські художні прозові тексти: К. Аткинсон “Life After Life”, Н. Баркер “Burley Cross Postbox Theft”, А. С. Байетт “Possession”, “The Biographer’s Tale”, А. Картер “Wise Children”. Інтертекстуальність як художній прийом текстотворення доби постмодерну беззаперечно екстраполюється на стилістику художнього тексту, що створює пародійно-ігрову модальність через поліфонічні семантичні зв’язки. Лінгвостилістичними засобами інтертекстуальності є алюзія та цитація. Алюзії як відгомін відомих культурних, історичних, художніх подій, образів, персонажів демонструють гетерогенність тексту, виражають тональність, відбивають соціально-культурний світогляд автора й слугують засобом створення специфічної алюзивної гри. У результаті дослідження було виділено й проаналізовано літературні, міфологічні, біблійні, історичні й інтермедіальні алюзії.

Особливою формою постмодерністських текстів є цитатне мовлення й цитація, які відображають відгомін тексту в іншому тексті. Стилістичним прийомом, що реалізує цю форму, є цитата. Письменники імплементують цитати як коди культури минулого, що в новому текстпросторі змінюють сенс через пародійні модифікації. У такий спосіб письменники-постмодерністи критично оцінюють культурні надбання попередників і протистоять канонам класичного художнього тексту. Ми виділили й проаналізували низку літературних, біблійних, міфологічних, історичних цитат, пародійно видозмінених квазіцитат, що варіюються в атрибутивності/неатрибутивності, імпліцитності/експліцитності.

Ключові слова: постмодерністський художній текст, інтертекстуальність, алюзія, цитація.

Uliana TYKHA,

orcid.org/0000-0002-2104-1392

Candidate of Philological Sciences,

Lecturer at the Department of English Philology

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) *tykha07@gmail.com*

Nataliia KURAVSKA,

orcid.org/0000-0002-3069-9241

Candidate of Philological Sciences,

Lecturer at the Department of English Philology

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) *natalia.kuravska@gmail.com*

ALLUSIVE AND CITATIONAL DIMENSION OF INTERTEXTUALITY OF POSTMODERNIST FICTIONAL TEXT

Postmodernist fictional text is based on the tendency towards intertextuality, citation, fragmentation, genre and stylistic eclecticism, linguostylistic experimentation. It is an open, heterogeneous conglomerate in which the artistic

codes of postmodernism are constructed, one of which is intertextuality – the coexistence of two or more texts within one fictional text. The aim of the article is to reveal intertextuality as the main text-forming mechanism of the postmodernist novel and to explore allusions and citations as linguostylistic means of expressing intertextuality.

The study is based on British postmodern fiction: K. Atkinson «Life After Life», N. Barker «Burley Cross Postbox Theft», A. S. Byatt «Possession», «The Biographer's Tale», A. Carter «Wise Children». Intertextuality as an artistic technique of postmodernist text formation is reflected in the stylistics of the fictional text, which creates a playful modality through polyphonic semantic connections. Linguostylistic means of intertextuality are allusions and citations. Allusion, as an echo of famous cultural, historical, artistic events, images, characters, demonstrates the heterogeneity of the text, expresses the tone, reflects the socio-cultural worldview of the author and serves as a means of creating a specific allusive play. Literary, mythological, biblical, historical and intermedia allusions have been identified and analyzed in the study.

A special form of postmodernist texts is cited speech and citation, which reflect the text in another text. A stylistic device that implements this form is a citation. Authors exploit quotations as codes of culture of the past, which in the new textual space often change their meaning through parodic modifications. In this way, postmodernist writers critically evaluate the cultural heritage of their predecessors and rebel against the canons of classical fiction. A range of number literary, biblical, mythological, historical citations, parodied quasi-citations, which vary in attribution / non-attribution, implicitness / explicitness have been singled out and analyzed in this research.

Key words: postmodernist artistic text, intertextuality, allusion, citation.

Постановка проблеми. У руслі постструктуралістської ідеї, що світ – це текст, вагомим постулатом є те, що світ як текст характеризується неминучою присутністю інших текстів. Це явище отримало в межах постмодерністської парадигми назву «інтертекстуальність». Попри жвавий інтерес науковців до постмодерністських романів, текстотвірні механізми постмодерністського художнього тексту і їх багатоаспектне лінгвостилістичне вираження з розкриттям структурно-семантичних і функціональних особливостей є маловивченими.

Аналіз досліджень. Трансфер постструктуралістських ідей на ґрунт філології зумовив укорінення постмодернізму як типу художньої свідомості й художньої комунікації. Магістральними засадами постмодернізму, що виник в умовах глобалізації й споживацького суспільства, є пріоритет форми над змістом, гра, цитатія, алюзивність, які стають предметом прискіпливої уваги дослідників у царині лінгвопоетики (Р. Барт, І. А. Бехта, М. М. Бахтін, Ю. Крістева, Ж. Дерріда, Ж. Женетт). Алюзії й цитатії в руслі інтертекстуальності наукові розвідки присвятили А. Р. Волков, І. В. Фоменко, П. Сімпсон.

Мета статті полягає в розкритті стилістичного потенціалу алюзій і цитатій як лінгвостилістичних засобів вираження інтертекстуальності – основного текстотвірного механізму постмодерністського роману.

Виклад основного матеріалу. Принцип інтертекстуальності заснований на ідеї діалогу М. М. Бахтіна і розроблений постструктуралістом Ю. Крістевою. На думку М. М. Бахтіна, «чужий голос» або «чуже слово» дають змогу говорити про текст як діалог автора з усією культурою (Бахтін, 1986: 398). Базуючись на таких поглядах, Ю. Крістева запропонувала термін «інтертексту-

альність», основна ідея якого полягає в перманентному переосмислюванні тексту, що забезпечує його відкритість. Інтертекстуальність передбачає таку властивість письмового прозового тексту, як реалізація в ньому сукупності раніше створених текстів, яка може здійснюватися навіть незалежно від волі автора (Крістева, 1986: 37). Ідея інтертекстуальності стала основною концепцією постмодернізму. Канонічне формулювання інтертекстуальності й інтертексту дає Р. Барт: «Кожен текст є інтертекстом; інші тексти присутні в ньому на різних рівнях у більш або менш упізнаваних формах: тексти попередньої культури й тексти оточуючої культури. Кожен текст є новою тканиною, витканою зі старих цитат» (Barthes, 1977: 148). Інтертекст є основним способом побудови текстів постмодернізму, який полягає в тому, що текст будується з цитат і ремінісценцій інших текстів (Руднев, 1997: 113).

Основою сприйняття художнього слова є діалог письменника з читачем, творче розуміння якого зумовлено культурою, тезаурусом, його особистістю й дійсністю, що його оточує. Тому формування антропоцентричної парадигми в сучасній лінгвістиці пов'язане з інтересом до «людини-мовця», водночас увага дослідників переноситься з того, що кажуть, на те, як кажуть, тобто який мовленнєвий намір спонукає мовну особистість під час вибору мовленнєвих засобів. Отож, закономірним є інтерес науковців до інтертекстуальності, що є феноменом імпліцитної компресії смислів, які актуалізує автор відповідно до його задуму й інтерпретує читач, спираючись на деякі пресупозиції й фонві знання (Арнольд, 1996: 256). За наявності різноманітних концепцій інтертекстуальності її найчастіше розуміють як співіснування в одному прозовому тексті двох або більше текстів (Женетт, 1998: 123).

Концентрація алюзій, особливо пародійно-ігрових, у постмодерністському тексті є надзвичайно великою. Алюзії як відсилання до відомих культурних, історичних, художніх подій, образів, персонажів (Delahunty, Dignen, 2012: 1) демонструють полікодовість і гетерогенність тексту, часто виражають його тональність, відбивають естетичний світогляд автора й створюють специфічну алюзивну гру (Simpson, 2004: 218). Алюзії є відгомонам культурної спадщини, а в контексті літератури постмодернізму почасти використовуються в літературній полеміці й мають зв'язок із пародіюванням створених раніше культурних доробків. Численні запозичення, обігрування попередніх культурних надбань пов'язані також із тим, що до художнього тексту почали ставитись як до первинної реальності: не текст існує за законами світу, а світ – за законами тексту.

Найпродуктивнішим інтертекстуальним маркером, що створює поліфонію висловлень на текстовому рівні, проте забезпечує когерентне співіснування запозичених елементів у тексті роману, є алюзія (Pasco, 2002: 4). Увага до алюзії зросла у зв'язку з інтересом до прихованого способу передачі інформації в тексті. Алюзію розглядають як засіб створення додаткового імпліцитного смислу. Алюзія функціонує як засіб створення асоціативних зв'язків між міфологічними, біблійними, літературними, історичними персонажами чи подіями й тими, про які йдеться в новому тексті художнього твору.

Є різні критерії поділу алюзій на групи чи види. За джерелом походження виділяють реальні алюзії (ті, що вказують на відомий історичний факт) і алюзії міфологічні, а також моральні алюзії (натяки на звичаї й традиції) (Христенко, 1992: 42). Також розрізняють антично-міфологічні, старозавітні, новозавітні, історичні, політико-публіцистичні й літературні алюзії (Волков, 2001: 21).

Алюзії також слугують реалізації інтелектуалізації літератури, коли читач має бути добре обізнаним для інтерпретації персонажів чи деяких явищ, ситуацій, які автор зіставляє з образами, еталонами міфології чи літератури. У такому контексті алюзії виконують атрактивну функцію й сприяють полісемантичності інтертексту.

Популярний роман британської письменниці А. С. Байєтт "Possession", що розповідає історію кохання вигаданих вікторіанських поетів Рендольфа Еша й Крістабель Ля Мотт і переплітається з історію пошуків молодих науковців Р. Мітчела й М. Бейлі, складається з багатьох різножанрових текстових площин і просякнутий інтертекстуальними алюзіями.

А. С. Байєтт неодноразово покликається й безпосередньо згадує казку Г. К. Андерсена "The Little Mermaid" («Русалонька»). Безпосередньо асоціюється з русалкою Еллен, дружина поета Рендольфа Еша: "Randolf, in charming gesture, lifted his new wife and carried her across the water, to perch her, like a presiding mermaid, or water-goddess, on a throne-like white stone, dividing the stream" (Byatt, 1990: 121). Порівнюється з русалкою й власне поетеса Крістабель Ля Мотт. Її кузина пише у своєму щоденнику: "She spoke of the fishtail and asked me if I knew Hans Andersen's story of the Little Mermaid who had her fishtail cleft to please her Price, and became dumb, and was not moreover wanted by him. «The fishtail was her freedom» she said. "She felt, with her legs, that she was walking on knives" (Byatt, 1990: 404). У відомій казці русалонька втрачає хвіст, що символізує її незалежність. А. С. Байєтт, вдаючись до таких алюзивних порівнянь, демонструє, що Мотт теж боїться втратити свою незалежність, стати заручницею пристрасті й у такий спосіб згубити свою творчість.

Один із листів до Крістабель Рендольф Еш у романі «Possession» стилізує під біблійну історію про всесвітній потоп за допомогою алюзій: "These last letters have been like Noah's Ravens – they have sped out over the waste waters, across the turgid Thames in these rainy days – and have not returned or brought back any sign of life ... I shall hope against hope – that this letter is the Dove which will return with the hoped-for Olive-Branch. If not, I shall cease to bother you" (Byatt, 1990: 206). Застосовуючи біблійне тло для свого листа, Еш зіставляє той виклик долі, який постав перед ним і Крістабель, і виклик стихії для ізраїльського народу, підкреслюючи весь драматизм їх почуттів і сподіваючись на щасливий розвиток подій, що символізує "dove with olive branch".

Один із листів роману "Burley Cross Postbox Theft" містить уривок твору, відгук на який молодий автор просить у знаного критика. Попередньо розказано, що твір під назвою «Ceausescu's Child» розповідає історію про колишнього злочинця, який стає опікуном молодого юнака й допомагає йому втекти від злочинного російського синдикату. За своєю сутністю жанр наведеного уривка гетерогенний. Власне назва є алюзією-антопонімом на історичну постать. Наступними алюзивними включеннями є такі: "He should have stood up against it, he should have taken a stand (perhaps even sold his story to the papers) but he hadn't. He'd just 'gone with the flow' and soon, what had once been just an idle amusement had become second nature to

him, a deeply-ingrained habit ... almost – he flinched at the thought – an instinct!” (Barker, 2011: 80).

Текст, який є асоціативною основою для наведеної імпліцитної алюзії й пов’язаний із нею синтагматичними асоціаціями, є роман «Gone with the Wind» американської письменниці Маргарет Мітчелл. У наведеному уривку автор пародійно трансформує алюзію лексичною субституцією для того, щоб підкреслити, що юнак «поплив за течією», так і не наважившись чинити опір.

У романі К. Аткинсон «Life After Life» подибуємо алюзії на казку Г. К. Андерсена «Снігова королева»: “Or a knife, a good sharp knife to be carried on one’s person at all times, like the robber-girl in the Snow Queen” (Atkinson, 2014: 27) в контексті, коли Доктор Фелловз урятував новонароджену дитину, що порівнюється з тим, як Герда врятувала Кая, і на роман А. Дюма «Граф Монте-Крісто»: “Izzie had not been allowed beyond the garden for the remainder of her pregnancy. She was being kept a prisoner, she said, ‘like the Count of Monte Cristo’” (Atkinson, 2014: 565).

У цьому романі авторка використовує алюзивне покликання на міф про Тесея: “But it’s for you that I am doing this,’ he said, looking exquisitely pained, a misunderstood Theseus” (Atkinson, 2014: 77). Сільві проти того, щоб її чоловік Хью йшов воювати у війні. Мужність героя авторка підкреслює алюзивним порівнянням з одним із найвизначніших героїв грецької міфології.

Інтермедіальні алюзії, джерелом яких є тексти невербальної й мішаної природи – тексти кінематографу, музики, живопису, також є частими в постмодерністських романах. Типовими є алюзивні порівняння, подекуди іронічні, з творами живопису: “They came in, flying like tiny demons from some fresco of the Last Judgement, horned and ponderous” (Byatt, 2001: 243). Претекстовим джерелом є фреска «Страшний Суд» Мікеланджело: “Trussed in uniform and uncomfortable before a studio backdrop that reminded Sylvie of the Amalfi coast, George Glover no longer resembled a Sistine Adam” (Atkinson, 2014: 79). Тут алюзивним порівнянням слугує фреска «Адам» Мікеланджело.

У романі Н. Баркер «Burley Cross Postbox Theft» Лоуренс Еверіл, передаючи справу своєму шкільному другу, детективу Роджеру Топінгу, іронічно, подекуди саркастично описує всю складність ситуації, яку самому не вдалось вирішити: “Draw a deep breath and pinch yourself, Rog (more than an inch, Rog? Yeah. I thought as much), because what you’re holding between your eight fat fingers (and two still fatter thumbs) is the Wacky Races of all cases. This is the Top Banana, Rog” (Barker, 2011: 10).

Алюзивні порівняння розслідування з американським мультсеріалом Wacky Races і фільмом за сюжетом бродвейського спектаклю надають інтермедіальних, у цьому разі кінематографічних, жанрових включень в аналізований роман. За своїм походженням алюзії є інтермедіальними, оскільки тексти-джерела створені засобами семіотичної системи, відмінної від вербальної (в наведеному тексті це синтетична семіотична система кінематографу).

Цікавим видається той факт, що історичні алюзії із зазвичай позитивною конотацією в аналізованих британських постмодерністських романах набувають негативної конотації. У романі Н. Баркер «Burley Cross Postbox Theft» дівчина, яка чекає небажану дитину, іронізує над своєю наївністю: “I’ve been so naive! Such a bloody idiot! I was just playing at being Florence Nightingale (like you said). It was all just a silly fantasy” (Barker, 2011: 295). У романі К. Аткинсон «Life After Life» Сільві за допомогою алюзивного порівняння насміхається над надмірною материнською опікою своєї сестри: “Then at New Year, one by one, all the children came down with chickenpox. Izzie was on the next train to London as soon as the first spot erupted on Pamela’s face. So much for Florence Nightingale, Sylvie said irritably to Bridget” (Atkinson, 2014: 82). У двох наведених текстах присутня згадка про Флоренс Найтінгейл, англійську медсестру, що відома милосердям у часи війни. Зазвичай цей образ вживають у позитивному контексті милосердя й гуманності. У постмодерністських текстах романів наведені алюзії слугують засобом вираження насмішки, критики, глузування й іронії.

Цитатне мовлення – особлива форма постмодернізму (Бехта, 2013: 171). Художні тексти постмодернізму є еkleктикою різноманітних стилів, жанрів, художніх творів, тому характерною ознакою постмодерністського дискурсу є здатність до цитації (Тиха, 2013: 388). Б. Моріссетт називає постмодерністський стиль мислення «цитатним», а постмодерністську літературу – «цитатною» (Грицанов, Можейко, 2001: 333). Цитація є ключовим текстотвірним прийомом постмодерністського роману.

У постмодерністському тексті своєрідні «чужі краплі» нашаровуються, голоси змішуються, новий контекст реконструюється через пародіювання попереднього. Цитація, тобто введення фрагментів попередніх культур, які існують у новому контексті не за законами підпорядкування, а хаотично, створює унікальну еkleктичну структуру постмодерністського художнього прозового тексту.

Стилістичним прийомом, що вербалізує цитування як принцип постмодерністського текстотворення, є цитата. Письменники працюють із цитатами як із кодами культури минулого, змінюючи сенс, шукають новий нетрадиційний погляд на вчорашнє мистецтво. У такий спосіб постмодерністи критично оцінюють попередні художні течії і роблять це зазвичай із грою й пародією. Мова цитат дає змогу письменникам-постмодерністам протистояти канонам класичного мистецтва.

Цитата – особливий фрагмент тексту, який є стилістичним втіленням теорії інтертекстуальності. У постмодерністських художніх прозових текстах часто спостерігаємо вкраплення відомих текстів з інших художніх творів, кінофільмів, казок, приказок тощо. Цитати можуть вживатися в їх первинному або трансформованому вигляді (квазіцитати), які розраховані для читачів-інтелектуалів. Такий колаж із вторинних елементів створює ефект ігрового діалогу не лише між автором і текстом, а й автором і читачем, загадку, яка налаштовує читача-інтелектуала на декодування авторського замислу. Присутність «чужого слова» змушує читача до роздумів, сприяє різноманітним інтерпретаціям і багатоплановості сприйняття. Цитати й квазіцитати є каталізаторами пародіювання, засобом висміювання штамлів, є характерним інтертекстуальним прийомом постмодерністської поезики.

Постмодерністські тексти є гіперсугестивними художніми утвореннями, які, окрім конкретної інформації, первинного змістового наповнення, містять вторинний зміст на рівні підтексту. Ігровий пародійний текст є первинно амбівалентним, адже, апелюючи до уяви й знань читача, він передбачає поліваріантне прочитання у зв'язку з авторським маніпулюванням традиційними літературними очікуваннями читача.

І. В. Фоменко зазначає, що «важливою є не точність цитування, а впізнання цитати». Важливо, щоб читач почув «чужий голос», і тоді не лише власне цитату можна сприйняти в узагальнено-символічному значенні, але й увесь авторський текст збагатиться завдяки тексту-джерелу. Цитата стає немов представником чужого тексту, механізмом запуску нових конотацій і асоціацій (Фоменко, 1999: 499).

Постмодернізм відмовляється від наївних суб'єктивістських стратегій, які апелюють до творчої оригінальності, самовираження авторського «я», і натомість відкриває епоху «смерті автора», коли мистецтво загалом і література зокрема перетворюються на суцільну гру цитат. До прикладу, експліцитне цитування Євангелія

від святого Матвія в романі Н. Баркер «Burley Cross Postbox Theft» веде читача в пастку, адже наведена цитата пародійно видозмінена через лексемну субституцію, яка утворила гру слів «words – worms»: ‘Matthew 6:7,’ I announced, crisply. “‘And when you pray, do not keep on babbling like pagans, for they think they will be heard because of their many worms’” (Barker, 2011: 56).

Постмодерністи використовують прийом пародійного цитування задля іронічного заниження пародійованого претексту. У проаналізованих британських постмодерністських художніх прозових текстах подибуємо модифікації цитат шляхом зміни морфологічної форми, лексемної субституції, елімінації й ад'єкції.

У романі А. Картер «Wise Children» пародійних модифікацій зазнають Шекспірівські цитати й отримують нове іронічне звучання:

“Did she fall or was she pushed? That was the question”

“To butter or not to butter” – My lady Margerine (Carter, 1992: 113).

Під час пародійного цитування зв'язок між претекстом і новим текстом є функційно необхідним для розуміння читачем усього художнього текстопростору (Muller, 1991: 181).

Прийом цитування як структуроформувального принципу авторського тексту стає однією з характеристик літературної гри, яка передбачає створення метатестів чи «вторинних текстів», які характеризуються несамостійністю, наявністю «другого плану», тобто літературного твору, на фоні якого й може адекватно сприйматись вторинний текст (Козицкая, 1998: 30–31). Так, наприклад, цитування уривку вірша із вказівкою на джерело сприяє накладанню лірики на прозову матрицю: “It’s early days, though, Prue, early, early days, and, to quote everybody’s favourite poet, Robert Frost: ‘I [still] have promises to keep, and [many – to help the thing scan] miles to go before I sleep...’ (I’m sure a smart cookie like you will realize that my real source of this poetic reference is actually the classic seventies psychological thriller *Telephon*, starring Charles Bronson. I’m naturally type – casting Baxter Thorndyke in the Donald Pleasence serial-killer role...)” (Barker, 2011: 70). «Телефон» – американський шпигунський фільм за мотивами однойменного роману У. Уейджера. Після заворушень на Кубі Радянський Союз відправив шпигунів-розвідників до США. Кодовою фразою найманців був рядок із вірша Р. Фроста “Stopping by Woods on a Snowy Evening”. Вдаючись до експліцитної цитування, автор сумнівається у фонових знаннях читача, якого він іронічно називає «smart cookie».

Автор розсекречує справжнє джерело свого посилення, порівнюючи місцевого можновладця із вбивцею зі згаданого фільму.

Дослівне цитування в досліджуваних британських постмодерністських художніх прозових текстах виконує функцію компіляції попередніх текстів. Окрім того, немодифіковані цитати перебувають у тісних взаємозв'язках із новим текстом. У результаті зіткнення з новим лінгвальним контекстом відбувається зміщення смислового й стилістичного спрямування цитати й цитата починає функціонувати як оцінно-характеризувальний засіб.

У романі К. Аткинсон «Life After Life» цитатами В. Шекспіра, Данте, Дж. Остін герої описують власні почуття, внутрішні переживання, душевний стан. Цитати надають метафоричності й експресивності художньому тексту. Завдяки цитаті з романтичної трагікомедії В. Шекспіра «Cymbeline» Сільвія усвідомлює, що її теплі почуття до Джорджа минуть, як минає все хороше в житті з приходом війни: “Golden and kissed by the sun, she thought as she drifted comfortably off to sleep and then Shakespeare came unwontedly to mind. Golden lads and girls all must, / as chimney-sweepers, come to dust, and she felt suddenly afraid” (Atkinson, 2014: 75).

К. Аткинсон також використовує пародійно видозмінені цитати (квазіцитати), щоб вказати на негативні риси персонажів. Наприклад, Дерек Оліфант, чоловік Урсули в романі «Life After Life», невірною цитує Гамлета: “Vanity, thy name is woman,” Derek said with what seemed like a forced joviality... ‘The word is “frailty”, actually,’ Sylvie said pleasantly. ‘Frailty, thy name is woman.

Hamlet. Many people misquote it for some reason” (Atkinson, 2014: 261–262). Пізніше Дерек невірною цитує й багато інших висловлень, але Урсула не виправляє його, щоб не зачіпати його чоловіче его. Проте, незалежно від того, що вона робить, домашнє насильство в їхній сім’ї є неминучим.

Висновки. Алюзія й цитата є лінгвостилістичними формами постмодерністської інтертекстуальності, що створює ефект ігрового діалогу між автором, читачем і текстом. Присутність «чужого слова» змушує читача до роздумів, сприяє різноманітним інтерпретаціям і багатоплановості сприйняття. Алюзії як натяки на відомі культурні, історичні, художні події, персонажів демонструють гетерогенність тексту, виражають тональність оповіді, світогляд автора й створюють алюзивну гру. У результаті дослідження було виділено й проаналізовано літературні, міфологічні, біблійні, історичні й інтермедіальні алюзії.

Цитати й квазіцитати є своєрідним стилістичним відгомном попередніх текстів і епох. Письменники використовують цитати як художні коди надбань минулого, що в новому текстовпросторі зазнають пародійних модифікацій. Під час дослідження було виділено й проаналізовано низку літературних, біблійних, міфологічних, історичних цитат, пародійно видозмінених квазіцитат, що варіюються в атрибутивності/неатрибутивності, імпліцитності/експліцитності.

Отже, інтертекстуальність як структурна, семантична, й функційна домінанта постмодерністського прозового художнього тексту є потужним засобом створення лінгвостилістичних інтеракцій, модифікацій і пародійних трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И. В. Проблемы диалогизма, интертекстуальности и герменевтики (В интерпретации художественного текста) : Лекции к спецкурсу. Рос. гос. пед. ин-т им. А. И. Герцена. Санкт-Петербург, 1995. 256 с.
2. Бахтин М. М. Эпос и роман (О методологии исследования романа). *Литературно-критические статьи*. Москва, 1986. С. 392–427.
3. Бехта І. А. Авторське експериментаторство в англійській прозі ХХ ст. : монографія. Львів : ПАІС, 2013. 268 с.
4. Волков А. Алюзія. *Лексикон загального та порівняльного літературознавства* / за ред. А. Волкова, О. Бойченка. Чернівці : Золоті литаври, 2001. С. 21–22.
5. Женетт Ж. *Фигуры*. В 2-х томах. Том 2. Москва : Изд.-во им. Сабашниковых, 1998. 472 с.
6. Москвин В. П. Цитирование, аппликация, парафраз: к разграничению понятий. *Филологические науки*. 2002. № 1. С. 63–70.
7. Постмодернизм : энциклопедия / за ред. А. А. Грицанов, М. А. Можейко. Минск : Интерпрессервис: Кн. дом, 2001. 1038 с.
8. Руднев В. П. *Словарь культуры XX века*. Москва : Аграф, 1997. 384 с.
9. Тиха У. І. Лінгвостилістична комбінаторика жанрового пародіювання в постмодерністських текстах. *Наукові записки: Серія «Філологічна»*. Острог : НУОА, 2013. Вип. 35. С. 387–389.
10. Христенко И. С. К истории термина «аллюзия». *Вестник Московского университета. Сер. 9. Филология*. 1992. № 4. С. 38 – 44.
11. Фоменко И. В. Цитата. *Введение в литературоведение : Литературное произведение: основные понятия и термины*. Москва : Высш. шк., 1999. С. 496–506.
12. Atkinson K. *Life After Life*. London : Transworld Publ., 2014. 621 p.

13. Barker N. *Burley Cross Postbox Theft*. London : Fourth Estate, 2011. 361 p.
14. Barthes R. *The Death of the Author*. *Image, Music Text*. New York : Hill and Wang, 1977. P. 142–148.
15. Byatt A.S. *Possession*. N.Y. : Vintage International, 1990. 555 p.
16. Byatt A.S. *The Biographer's Tale*. N.Y. : Vintage International, 2001. 305 p.
17. Carter A. *Wise Children*. London : Vintage, 1992. 234 p.
18. Delahunty A., Dignen Sh. *Oxford Dictionary of Reference and Allusion*. OUP Oxford, 2012. 416 p.
19. Kristeva, J. *Word, Dialog and Novel*. *The Kristeva Reader* / ed. by Toril Moi. New York : Columbia University Press, 1986. P. 34–61.
20. Muller W. *Interfiguralität. A Study of Interdependence of Literary Figures*. *Intertextuality*. Berlin and New York : de Gruyter, 1991. P. 176–194.
21. Pasco A.H. *Allusion: A Literary Graf*. Rookwood Press, 2002. 247 p.
22. Simpson, P. *Stylistics: a resource book for students Text*. Routledge, 2004. 247 p.

REFERENCES

1. Arnold I. V. Problemy dialogizma, intertekstualnosti i germeniviki (V interpretacii hudozhestvennogo teksta): Lekcii k spekursu. [Problems of dialogism, intertextuality and hermeneutics (In interpretation of fictional text): lectures for the specialization course. Russian State Pedagogical university named after A.I. Gertsen: SPb., 1995. 256 p [in Russian].
2. Bahtin M.M. Epos i roman (O metodologii issledovaniya romana). [Epos and novel. (About methodology of researching a novel)]. *Literary-critical articles*. Moskow, 1986. Pp. 392–427 [in Russian].
3. Behta I.A. *Avtorske eksperimentatorstvo v angломovnij prozi XX st. : monografiya*. [Author's experimentation in English fiction of XX century]. Lviv : PAIS, 2013. 268 p. [in Ukrainian].
4. Volkov A. Alyuziya. Leksikon zagalnoho ta porivnyalnoho literaturoznavstva / za red. A. Volkova, O. Bojchenka. [Allusion. *Lexicon of general and comparative literary studies*]. Chernivci : Zoloti litavri, 2001. Pp. 21–22 [in Ukrainian].
5. Zhenett Zh. *Figury*. V 2-h tomah. Tom 2. [Figures. In two volumes. Volume 2]. Moskow : Izd.-vo im. Sabashnikovyh, 1998. 472 p. [in Russian].
6. Moskvina V. P. Citirovanie, aplikaciya, parafraz: k razgranicheniyu ponyatij. [Citation, application, paraphrase: distinguishing terms]. *Philological studies*. 2002. № 1. Pp. 63–70 [in Russian].
7. *Postmodernizm : enciklopediya* / za red. A. A. Gricanov, M. A. Mozhejko. [Postmodernism: encyclopedia]. Minsk : Interpresservis: Kn. dom, 2001. 1038 p. [in Russian].
8. Rudnev V. P. *Slovar kultury XX veka*. [Culture dictionary]. Moskow : Agraf, 1997. 384 p. [in Russian].
9. Tyha U. I. *Lingvostylistychna kombinatorika zhanrovogo parodiyuvannya v postmodernistskyh tekstah*. [Linguostylistic combinatorics of genre parody in postmodernist texts]. *Scientific notes: Series «Philological»*. Ostrog : National University Ostrog Academy, 2013. Issue. 35. Pp. 387–389 [in Ukrainian].
10. Hristenko I. S. K istorii termina «allyuziya». [About the history of the term «allusion»]. *Journal of Moscow university*. Ser. 9. Philology. Moskow : Moscow State University, 1992. № 4. Pp. 38–44 [in Russian].
11. Fomenko I. V. Citata. Vvedenie v literaturovedenie : Literaturnoe proizvedenie: osnovnye ponyatiya i terminy. [Citation]. *Introduction to Literary Studies: Literary Work: Basic Concepts and Terms*. Moskow : Vyssh. shk., 1999. Pp. 496–506 [in Russian].
12. Atkinson K. *Life After Life*. London : Transworld Publ., 2014. 621 p.
13. Barker N. *Burley Cross Postbox Theft*. London : Fourth Estate, 2011. 361 p.
14. Barthes R. *The Death of the Author*. *Image, Music Text*. New York: Hill and Wang, 1977. – pp. 142 –148.
15. Byatt A. S. *Possession*. N.Y. : Vintage International, 1990. 555 p.
16. Byatt A. S. *The Biographer's Tale*. N.Y.: Vintage International, 2001. 305 p.
17. Carter A. *Wise Children*. London: Vintage, 1992. 234 p.
18. Delahunty A., Dignen Sh. *Oxford Dictionary of Reference and Allusion/ Andrew Delahunty, Sheila Dignen*. OUP Oxford, 2012. 416 p.
19. Kristeva, J. *Word, Dialog and Novel*. *The Kristeva Reader* /ed. by Toril Moi. New York: Columbia University Press, 1986. Pp. 34–61.
20. Muller W. *Interfiguralität. A Study of Interdependence of Literary*. *Intertextuality*. Berlin and New York : de Gruyter, 1991. Pp. 176–194.
21. Pasco A.H. *Allusion: A Literary Graft*. Rookwood Press, 2002. 247 p.
22. Simpson, P. *Stylistics: a resource book for students Text*. Routledge, 2004. 247 p.